

ASIGURAREA COMPETITIVIT  II INOVA IILOR  I SUSTENABILIT  II ECONOMICE A ISRAELULUI

ENSURING INNOVATION COMPETITIVENESS AND ECONOMIC SUSTAINABILITY OF ISRAEL

CZU: 001.895:338.1 (569.4)

Alexandru A. GRIBINCEA,
doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

Hani ABURABIA,
doctorand, Universitatea Liber  Interna ional  din Moldova (Israel)

El Saied IBRAHIM,
doctorand, Universitatea Liber  Interna ional  din Moldova (Israel)

SUMMARY

The world is facing major economic and environmental change. Climate change, demographic issues, global urbanization pose challenges and constraints over the last decades. International bodies are worried about population growth, including urban over 7 billion, of which about 60% live in urban areas. More than 76% of Europe's energy consumption is in the urban environment. Effective measures are needed to reduce emissions of gases and harmful substances in order to avoid the worst scenarios coming. The aim of the research is to investigate the real situation in the economic sector aiming at sustainable development and the experience of promoting economic development with the protection of the oikumene.

Keywords: *post-industrial society, economic development, performance indicators, advantages, sustainable development, internal and external factors.*

REZUMAT

Lumea se confruntă cu o schimbare economică  i de mediu majoră. Schimbările climatice, problemele demografice, urbanizarea globală implică în ultimele decenii provocări  i constr ngerile evidente. Organismele internaționale sunt îngrijorate de cre terea popula iei, inclusiv a celei urbane, p n  la peste 7 miliarde, din care circa 60% locuie te în mediul urban. Peste 76% din consumul de energie în Europa revine aceluia i mediu. Sunt necesare măsuri eficiente pentru a reduce emisiunile de gaze  i substan e nocive întru a evita cele mai grave scenarii care pot surveni. Scopul cercetării constă în investigarea stării reale din sectorul economic vizând dezvoltarea durabilă  i experien a de promovare a dezvoltării economice cu protecția oicumenen.

Cuvinte-cheie: *societate postindustrială, dezvoltare economică, indicatori de performanță, avantaje, dezvoltare durabilă, factori interni  i externi.*

1. Introducere. După o creștere lentă în anii 2016 - 2017, preconizăm că activitatea economică în 2018 se va accelera, în special în țările emergente și în curs de dezvoltare. Prognoza privind durabilitatea dezvoltării economice pentru Israel 2030 prezintă o viziune a bunăstării individului, alături de viața comunității vibrante, calitatea vieții, prosperității, alături de conservarea resurselor naturale și a mediului, a inovării și a spiritului antreprenorial, alături de incluziune și accesibilitate. Cercetarea în cauză, nefiind suficientă pentru prezentarea unei viziuni profesionale și a unei alternative valoroase, oferă posibilități realiste în reliefaarea viziunii într-o varietate de scenarii viitoare de dezvoltare în condiții de incertitudine. Această lucrare se află în prim-planul gândirii progresiste la nivel mondial, plasându-se dincolo de discursul economiei și desfășoară un dialog cu alte opere și cercetări internaționale, toate căutând soluții creative, pentru a face față tensiunilor dintre creșterea economică și conservarea resurselor naturale și pentru a asigura bunăstarea. Un studiu aprofundat al naturii și resurselor sale, tendințelor economice și de mediu, proceselor și problemelor globale se impune imperativ ca o necesitate a cercetării cu efecte sustenabile.

2. Scopul cercetării constă în investigarea stării reale din sectorul economic vizând dezvoltarea durabilă și experiența de promovare a dezvoltării economice cu protecția oicumenă.

3. Metodologia cercetării. Prognoza a fost construită folosind o metodologie unică ce ne permite să învățăm din experiența și cercetarea acumulată să se dezvolte, având în vedere indicatorii prin care se examinează gradul de durabilitate, aceste teste se pun pe scenariul posibil ca Israelul să fie diferit, să formuleze strategii solide și să dezvolte pachete de

instrumente politice, care vor conduce Israelul spre un viitor sustenabil. Această metodologie poate servi drept bază pentru gândirea strategică în alte domenii de conținut, contribuind, astfel, la provocarea globală a planificării pe termen lung.

4. Rezultate și analiză. Politica ne aduce înapoi la științele comportamentale și recunoașterea faptului că noi, ființele umane, avem capacitatea și datoria de a influența viitorul nostru prin schimbarea modelelor noastre de comportament și consum. Realizarea acestor deziderate este pusă în sarcina proiectelor comune ale Ministerului Protecției Mediului și al Institutului pentru Cercetare din Ierusalim, Israel. Perspectiva privind durabilitatea pentru Israel 2030 a fost creată în scopul prezentării dezvoltării factorilor de decizie privind tendințele socioeconomice și de mediu, pentru a defini o viziune vulnerabilă pentru Israel. Este oportun să se înțeleagă lacunele care împiedică realizarea obiectivelor și urmărirea căilor de urmat spre un viitor viabil, durabil. Orizontul 2030 creează un cadru conceptual pentru strategia și politica pe termen pentru implementarea acestora [5].

Studiile în Israel au fost realizate în perioada anilor 2012-2017, investigând diferite etape din economie, societate, mediu, politică publică, planificare, ecologie, energie, apă, apărând ca o nevoie de a promova viitorul ecologic al Israelului pe o fundație cristalizată în timp.

Creșterea generală a PIB-ului nu reflectă nivelul de trai, iar polarizarea creată între diferitele pături sociale, indicele Gini, indicele venitului disponibil pe cap de locuitor arată o imagine sumbră și lărgirea lacunelor în societatea israeliană. Diferența în venitul disponibil pe cap de locuitor între decilul de sus și cel de jos (preponderent produsele alimentare) se adâncește cu anii, în ciuda unei ușoare

ameliorări care a avut loc. Pilonul demografic din Israel este de  şteptat să crească la aproximativ 11 milioane în 2030, datorită ritmului natural de cre tere și din cauza cre terii  şteptate a speran ei de via , la 86 de ani.

Scenariile au fost clasificate în patru grupe principale, în func ie de gradul de domina ie a diferitelor mecanisme [6]. Un grup include mecanismele dominante ale pie ei. Al doilea grup include un scenariu în care aparatul social este dominant. Un al treilea grup include un script cu un mecanism vizând interven ia statului ca fiind dominantă, iar un al patrulea grup include aparatul dominant geopolitic.

Pentru a realiza obiectivele trasate, sunt recomandate nouă strategii  i scenarii în perspectiva anului 2030:

1. Motiva ia pentru inovare  i antreprenoriat: promovarea inova iei, care va conduce la eficientizarea utilizării resurselor, dezvoltarea industriei  i unei economii ciclice, precum  i tranzi ia de la

achizi ionarea de produse pentru consumul de servicii.

2. Perfec ionarea  i implementarea gestionării riscului  i dezvoltării durabile. Să ofere instrumente pentru a face fa a situa iilor de risc  i crize.

3. Dezvoltarea unei viziuni integrative pe termen lung, cu actualizări periodice, prin consolidarea legăturii  i a coordonării dintre planificarea ini ial   i un aranjament de reglementare. Conform acestei strategii vor fi formulate unele concep ii  i limbajul comun al administra iei publice, ceea ce va contura o politică de dezvoltare pe termen lung care va combina aspectele economice, de mediu  i sociale.

4. Cultivarea valorilor alternative, care depăşesc consumul de material: crearea unor schimbări psihologice profunde în comportamentul consumatorilor acceptat astăzi, pentru a reduce consumul de resurse. Societatea postindustrială - o societate, dominată în economie

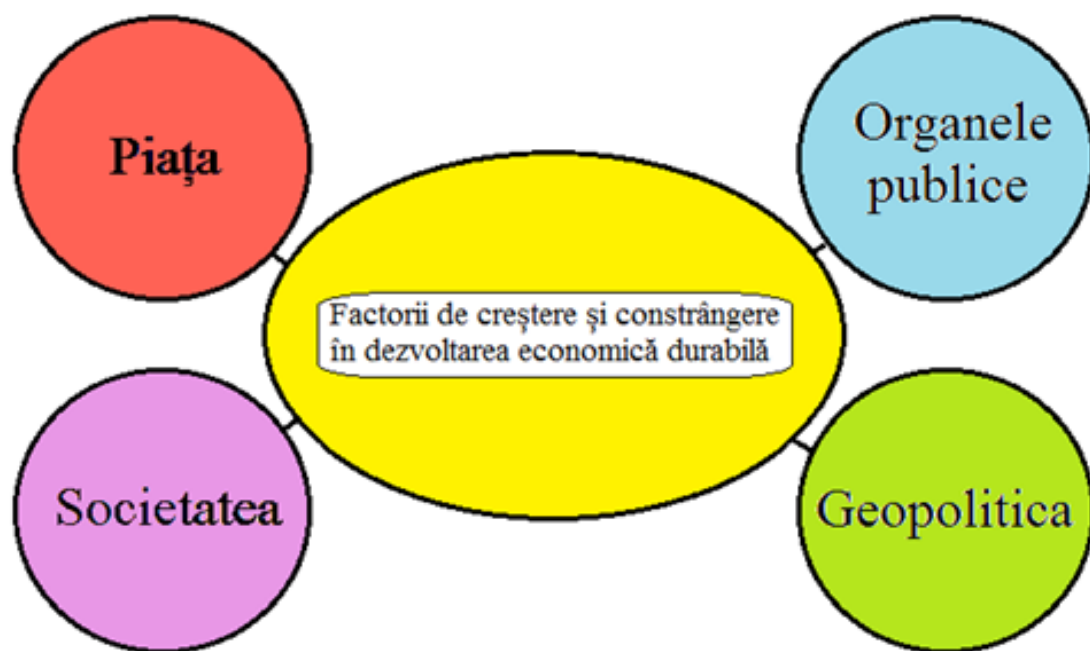

Fig. 1. Factorii de influen   asupra mediului.

de sectorul industrial-inovativ de înaltă performanță, industria cunoștințelor, cu o pondere înaltă în PIB. Ea este dominată de servicii inovatoare de înaltă calitate, competitive în toate domeniile activității economice și de altă natură, precum și o proporție mai mare a populației ocupate în sectorul serviciilor decât în producția industrială. În societatea postindustrială, industria inovatoare, eficientă satisface nevoile tuturor agenților economici, consumatorilor comunității, reducând treptat ritmul de creștere și edificare a unei societăți, bazate pe produse de înaltă calitate, implicând schimbări inovatoare. Evoluțiile științifice devin principala forță motrice a economiei - baza industriei cunoașterii. Cele mai valoroase calități sunt nivelul de educație, profesionalismul, învățarea și abordarea creativă a angajatului. Factorul principal de dezvoltare intensivă a societății postindustriale este

capitalul uman - profesioniștii, oamenii cu studii superioare, savanții, care-și aplică cunoștințele inovative în toate domeniile.

SUA, fiind o țară cu o economie industrial dezvoltată, are un consum de energie foarte mare, pe locul secund plasându-se Uniunea Europeană. Israelul, de asemenea, deține un loc important în această clasificare.

5. Cultivarea comunității: cultivarea unui nou sistem de valori. Bazat pe solidaritate, sprijin reciproc și activitate, indicatorul de amprentă ecologică (EC) măsoară consumul de resurse naturale al populației, prezentat aici ca consumul mediu al consumatorului în fiecare țară în parte. Omenirea a depășit la etapa actuală închinarea unor idoli și a pășit pe calea aprecierii valorilor adevărate. Noul sistem de valori se bazează pe unele elemente principiale. Aceste valori se contrapun instinctului uman: a fi cinstit, când este în

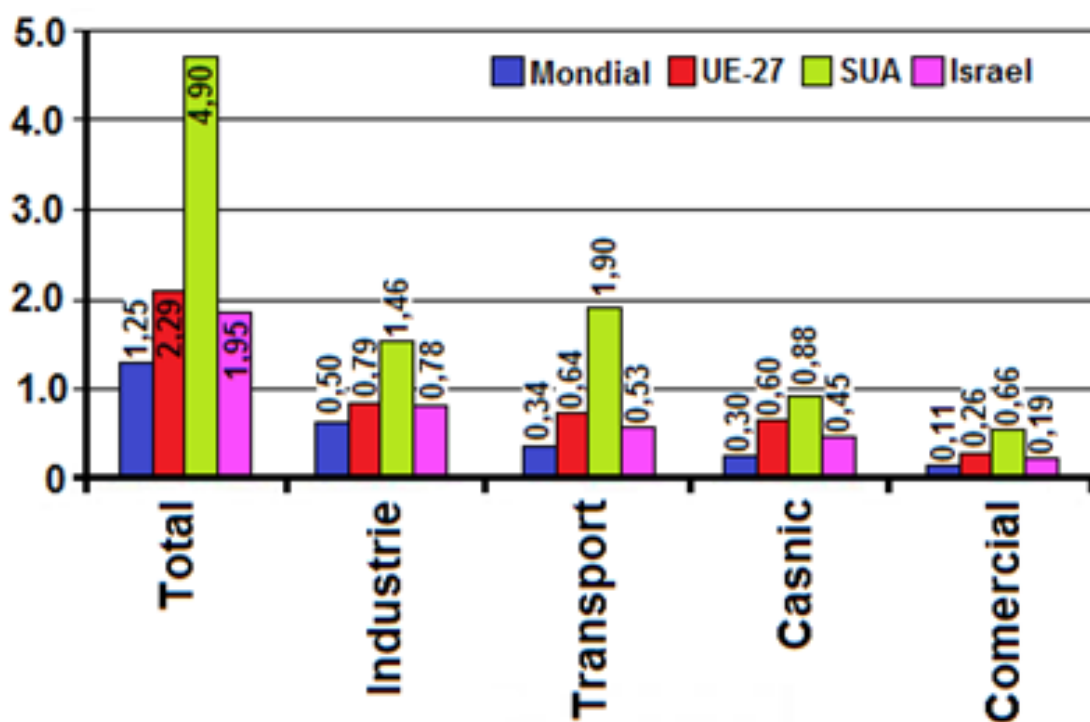

Fig. 2. Structura comparativă a consumului de energie pe domenii și unele țări și regiuni [16].

mediul f r delegii; onest, să nu r m n  incontrollabil, c nd este supus ispitei [15].

Societatea modernă reprezintă un set complex de interac iuni de diverse interese de grup, cum ar fi: sociale, politice, economice, etnice, profesionale, religioase, aflate într-o stare de competitivitate continuă pentru de inerea resurselor publice  i private, dreptul de acces la luarea deciziilor în vederea ob inerii de avantaje  i beneficii [14].   rile economic dezvoltate (OCDE) au atins rezultatele  i obiectivele dorite în acest scop datorită faptului că  tiu cum să investească în sistemul de  nv  m nt, f c ndu-l concuren ial în spa iul economic. Obiectivele procesului educa ional constau în orientarea către stabilirea hotărârilor necesare genera iei tinere, institu iilor, societății, în a a mod educ nd  i form nd personalitatea  i identitatea omului  i a capitalului uman [12]. Formarea personalit  ii utilizând diverse proceduri de formare social-profesională constituie obiectivul major al societății, care se sprijină pe principiul egalit  ii, colaborării, respectului, nep rtinirii, impar ialit  ii, stimei  i vizibilit  ii. Scopul principal al procesului de formare a personalit  ii, indispensabil de societate, constă în formarea omului axat pe intelect, personalitate, identitate [8]. Israelul se află în top-ul   rilor vizând formarea profesională  i  nv  m ntul. Sistemul universitar din Israel este constituit după modelul SUA. Printre cele mai performante universit  i se remarcă Universitatea Ebraică din Ierusalim, Technion (Universitatea tehnică)  i Institutul de  tiin e Weizmann fondat în anul 1948. Pilonii principali ai dezvoltării  tiin ei universitare din Israel sunt tehnologiile inovaționale  i medicina.  n rating-ul universit  ilor din clasamentul Shanghai sunt incluse institu iile, absolven ii cărora au primit Premiul Nobel, Fields, iar rezultatele cercetării se publică în revistele *Nature*  i *Science*. Re-

zultatele cercetării sunt prezente în alte reviste sau realizate de savan i [11]. „Nu există probleme pe care nu le putem rezolva, există doar probleme dificil de rezolvat”, a declarat Perelman, renun  nd la premiul Fields de 1 milion de USD [13].

6. Dispersia concentr    i revitalizarea centrelor urbane: concentrarea eforturilor. Dezvoltarea în localit  ile urbane existente, în timp ce cre te eterogenitatea socială, provoacă o rena tere urbană. Dezvoltarea urbană  i crearea spa iilor publice vor permite apari ia unor conexiuni  i re ele interdisciplinare care traversează culturi, creează o sinergie între idei, asigură terenul pentru inova e [7]. Tendin ele din ultimul secol denotă faptul că rolul ora elor în dezvoltarea mondială cre te. Procesele urbanizării au cuprins toate   rile lumii, îndeosebi pe cele în curs de dezvoltare. Popula ia ora elor mari cre te în ritmuri accelerate. Dacă la începutul sec. al XX-lea în ora e locuiau doar 13% din popula ia globului, către mijlocul sec. al XX-lea – circa 30%, către 1990 – deja 47%, apoi în 2010 – peste jumătate din popula ia Terrei. Dacă la începutul sec. al XX-lea doar zece ora e aveau o popula ie ce dep  ea 1 milion de persoane, către a. 2000 existau deja patru sute de astfel de ora e.  n multe   ri economic dezvoltate ponderea popula iei urbane constituie peste 80% [10].

După cum se remarcă în raportul ONU, în multe ora e sunt concentrate principalele resurse umane ilustre, principalele centre  tiin ifice, tehnologiile de v rf, complet ndu-se cu cuno tin e noi.  n opinia lui Tim Campbell, în esen  , a fost creată o economie puternică, aproape invizibilă de ob inere a cuno tin elor [9].  n acest context, putem reaminti ora ele Bilbao, Curitiba, Seattle. Evident, nu toate ora ele devin novatoare, nu toate au fost recunoscute în acest sens de către comunitatea internațională.

O țară mica ca Israelul, cu 8 milioane de populație, mizează pe dezvoltarea domeniilor înalt tehnologice din economia

națională. Această strategie este cea mai bună garanție a prosperității țării.

Tabelul 1. Numărul populației din principalele orașe ale Israelului.

Locul	De-numirea orașului	Populația	Universitatea	Locul	De-numirea orașului	Populația	Universitatea
1.	Ierusalim	865.721	Univ. Ebraică din Ierusalim	7.	Beer-Sheva	203.604	Univ. Ben-Gurion
2.	Tel Aviv	432.892	Univ. din Tel Aviv, Inst. de cercet. H. Waismann	8.	Bnei Brak	182.799	Centrul academic de drept și business
3.	Haifa	278.903	Univ. din Haifa, Tehnion	9.	Ramat Gan	152.596	Univ. Bar-Ilan
4.	Rișon Le-Tion	243.973	Colegiul de management	10.	Rehovot	132.671	Institutul de științe Haim Weizmann
5.	Așdod	220.174	Colegiul de Inginerie Sami Shamoon	11.	Așkelon	130.660	Colegiul academic Sapir
6.	Netania	207.946	Colegiul Academic din Netanya	12.	Herzliya	91.926	Centrul Interdisciplinar Herzliya

Tabelul 2. Ratingul  rilor în func ie de cheltuieli pentru C&D, % din PIB [3].

Nr.	�ara	Mărimea	2015
1.	Israel		4,3
2.	Coreea de Sud		4,2
3.	Japonia		3,3
4.	Suedia		3,3
5.	Austria		3,1
6.	Danemarca		3,0
7.	Finlanda		2,9
8.	Germania		2,9
9.	SUA		2,8
10.	Belgia		2,5

7. Extinderea conceptului de securitate  i aplicarea acestuia în mediul înconjurător. Carta ONU determină că păstrarea păcii  i securit  ii este una dintre sarcinile majore ale societății moderne [1]. Complexul de securitate pe plan mondial  i zonal r m ne actual  i în zilele noastre. Procesul men inerii securit  ii (de orice gen) r m ne unul dinamic  i oportun. Paradigma pentru viitoarele genera ii este vulnerabilă. ONU, Acordul de la Kyoto  i alte inten ii au rămas în mare parte zadarnice. Nu s-a găsit solu ionare pentru problemele riscului politic, economic, de mediu, militar etc.

Riscul în adresa securit  ii reprezintă un pericol direct sau indirect la drepturile constitu ionale, nivelul de trai, suveranitatea economică, integritatea  i dezvoltarea sustenabile.

Sprijinindu-ne pe paradigma globală  i **status quo**, vizând cercetarea riscurilor, pericolelor  i punctelor slabe, putem remarca că astăzi omenirea este foarte vulnerabilă. Putem admite că riscurile sunt interne  i externe. Însă, adesea, doar la nivel de stat putem găsi resurse suficiente pentru a satisface necesit  ile cetățenilor. Piramida necesit  ilor lui A.

Maslow plasează necesit  ile umane de securitate pe treapta a doua după cele de bază. Fără asigurarea securit  ii, toate eforturile capătă un caracter efemer, violabil sub presiunea socială, economică sau de altă provenien  . Globalizarea  i industrializarea au consecin e nocive asupra mediului ambiant [6].

Pentru decelarea gradului de vulnerabilitate se poate aplica  nmul irea probabilit  ii pericolelor cu prejudiciul poten ial. Dacă utilizăm scara de trei puncte, ob inem unele valori: 1,2,3,4,6,9. Primele rezultate pot fi atribuite unui risc redus, următoarele două – către mediu, trei  i patru - înalt. Această scară poate elucida riscurile în diverse domenii.

Pericolul consolidat poate fi dedus printr-o formulă simplă:

$$K = \sum (P_i * Y_i), \text{ unde :}$$

i – numărul de r nd al riscului ;

P – probabilitatea apari iei primei amenin  ri;

Y – prejudiciul cauzat de amenin  area i .

Dacă neglijăm pericolele cauzate de intemperii  i cataclisme geologice, probabilitatea cărora este infim de mică (inunda ii, incendii, căderea unui meteorit etc.).  n mod ipotetic, calamit  ile de la acest gen pot fi dezastruoase, dar pro-

babilitatea apariției lor în intervalul de timp este redusă.

În acest context, în Israel au introdus plată (10 ag.) pentru o pungă de plastic. Rămân probleme cu Marea Moartă, care seacă an de an. Strategia companiei *Better Place* de a trece către anul 2020 la automobile electrificate a eșuat în Israel [2]. Israelul ar putea să se asigure cu energie electrică din surse alternative în volum de 65%. Însă interesele companiilor din domeniu (*Hevrat Hashmal*) sunt dominante la moment.

8. Dezvoltarea conducerii cu un sentiment de responsabilitate față de generații. Forma de evaluare a conducerii influențează confortul și bunăsta-

mentului responsabil de mediu. Zonele de mediu se suprapun cu cele sociale și economice interacționând. În mod evident, mediul interacționează cu oamenii, cu sistemele antropogene.

Cheltuielile pentru ecologie au devenit o componentă majoră pentru dezvoltarea sustenabilă a economiilor. Cu regret, trebuie să remarcăm, că alocările pentru ecologie sunt realizate de la caz la caz, cu precădere după unele cataclisme ecologice sau accidente. Astfel, companiile petroliere au alocat 35 miliarde USD/an pentru mediu, iar către 2030 – 56 miliarde USD; 0,70 USD din fiecare baril de petrol/gaz extras se alocă pentru securitatea muncii, ecologie

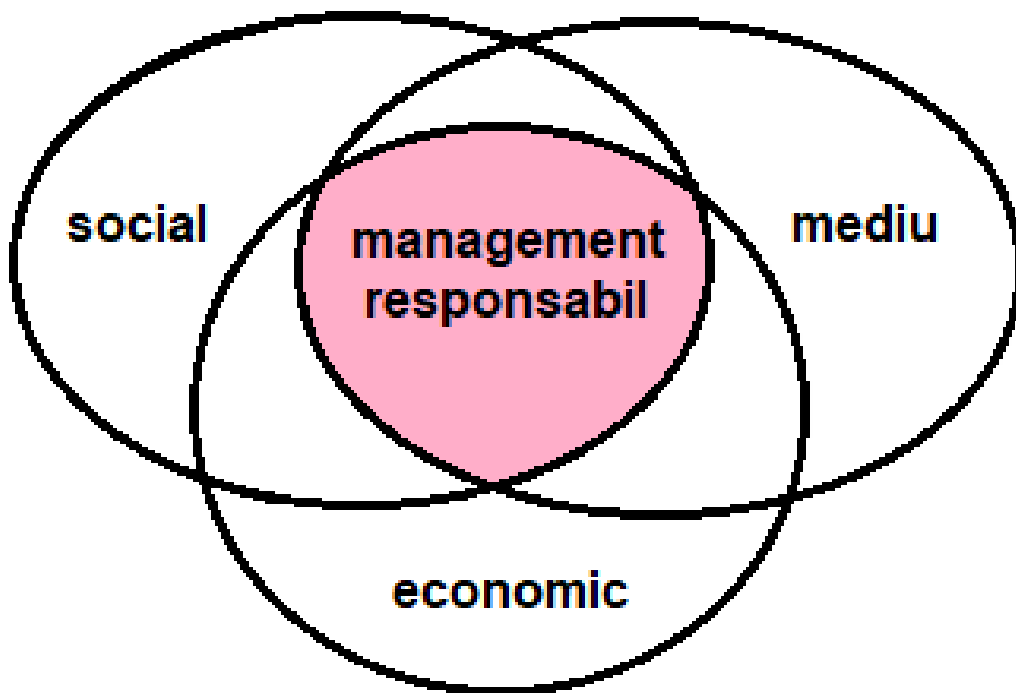

Fig. 3. Componentele conducerii responsabile sustenabile.

rea cetățenilor. Un management performant reflectă gestionarea domeniilor de luare a hotărârilor vis-à-vis de societate, mediu, economie, legislativ etc.

După cum reiese din fig. 3, remarcăm că societatea, economia, politicul și tehnologia formează obiectul manage-

și ocrotirea sănătății. Cheltuielile cresc nu din cauza îngrijorărilor de ecologie, ci cauzate mai mult de extinderea ariei de exploatare, a zonelor de mare risc (Antarctica), sancțiuni. În SUA, fiecare baril de petrol vărsat este amendat cu 8000 USD.

9. Dezvoltarea metodelor și sistemelor de evaluare: stabilirea sistemelor. În funcție de rezultate, monitorizarea economiei sustenabile poate fi cercetată potrivit unor diverse criterii și componente, procese, mediu etc.

Pot fi utilizate:

- metode de la distanță, care includ realizarea imaginilor aerospațiale, informații obținute prin prelucrarea datelor de la satelit, investigarea solului;
- metode fizico-chimice;
- metode de monitorizare biologică, inclusiv BRE Environmental Assessment Method (BREEAM);
- metode de prelucrare a datelor statistice și matematice;
- sisteme informatice geografice.

Controlul proceselor se realizează în conformitate cu ISO 9000:2000, ISO 14000 și EMAS.

Concluzii. Secolul al XX-lea a fost o epocă a progresului tehnic. Din punct de vedere spiritual, omenirea însă n-a avansat puternic. Adesea inovațiile și progresul tehnologic conduc la degradarea mediului și sărăcirea spirituală a populației.

Procesul dezvoltării și gestiunii sustenabile este compus din numeroase ele-

mente interactive, indispensabile dintr-un sistem, prin specificul său, destinație, structură, comportament.

Aplicarea auditului sistemului de management ecologic trebuie să fie încurajată și realizată cu succes. Scopul realizării auditului sistemului ecologic constă în verificarea corespunderii situației reale standardelor naționale sau internaționale, asigurându-se funcționarea sa.

Riscul și tensiunile în spațiul ecologic au drept consecințe sporirea numărului de îmbolnăviri, mortalității, degradarea nivelului de trai.

Teoria diminuării riscului ecologic va fi perfecționată prin finanțarea și monitorizarea proceselor de dezvoltare sustenabilă. Orientarea accentului spre dezvoltarea științei și inovațiilor nu trebuie să se fie în detrimentul societății și mediului. Auditul managementului mediului se realizează utilizând diverse metode și tehnici, de la spațiale, de laborator până la simulare matematică.

Experiența Israelului denotă faptul că performanțe pot fi obținute doar prin finanțarea și dezvoltarea științei în vederea promovării inovațiilor sustenabile.

BIBLIOGRAFIE

1. Carta Națiunilor Unite. 26 iunie 1945, publicat în: Monitorul Oficial din 26 iunie 1945. În: http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Carta_Organizatiei_Natiunilor_Unite_ONU_.pdf
2. Cum Israelul luptă pentru ecologie. În: <http://tutitam.com/dengi/kak-izrail-bo-retsya-za-ekologiyu>.
3. Data for the Sustainable Development Goals. În: <http://uis.unesco.org/>
4. Gribincea A. și al. The basis of the european economic development mechanism. În: Сборник международной конференции: «Торговля, товароведение и сервис: состояние, проблемы и развитие в условиях глобализации экономики». 7 апреля 2017. Казанский кооперативный институт Российского университета кооперации, 2017.
5. Gribincea A., Roșca P. Cercetarea și inovarea: factori-cheie în sporirea competitivității produselor moldovenești pe piața internațională. „Statalitatea Moldovei: continuitatea istorică și perspectiva dezvoltării”, Conferință științifică internațională

(2017, Chișinău). „Statalitatea Moldovei: continuitatea istorică și perspectiva dezvoltării”: Materialele Conferinței științifice internaționale, 24-25 martie 2017, organizată sub patronajul Președintelui Republicii Moldova, Igor Dodon/col. red.: Valentin Beniuc [et al.]. – Chișinău: IRIM, 2017 (Tipogr. „Print-Caro”), 851 p. ISBN 978-9975-56-439-7 (pp. 771-786).

6. Gribincea A., Salame Hoda. Creșterea competitivității naționale. Metodologia formării inovatorilor. În: Revista „Administrarea Publică”. 2017, aprilie – iunie, nr. 2, pp.115 -128.

7. Gribincea A., Salame Hoda. Economie inovatoare: precondiții și factori de formare și dezvoltare. În: Revista „Administrarea Publică”, 2017, ianuarie-martie, nr.1, pp. 91-99.

8. Inglehart, R. F. Modernization, existential security and cultural change: Reshaping human motivations and society. În: Gelfand, M., Chiu, C., Hong, Y. (Eds.), *Advances in Culture and Psychology*. Oxford University Press, New York, 2016.

9. Kim Campbell. *Secrets of innovative cities*. Urban World. July 2009, p. 9.

10. Kolomak E. A. Estimarea influenței urbanizării asupra creșterii economice. „Economie și sociologie”, 2011, nr. 4, p. 51-59.

11. Lista laureaților evrei ai Premiului Nobel. În: https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_laurea%C8%9Bilor_evrei_ai_Premiului_Nobel.

12. Martea G. Sistemul de învățământ – produs și valoare a dezvoltării sociale. În: <http://www.ziarulnatiunea.ro/2016/04/14/sistemul-de-invatamant-produs-si-valoare-a-dezvoltarii-sociale/>

13. Matematicianul Grigori Perelman. În: <http://www.gandul.info/international/de-ce-a-refuzat-1-milion-de-dolari-matematicianul-rus-care-a-rezolvat-conjectura-lui-poincar-vezi-explicatia-savantului-8200787>.

14. Parlamentul din Israel: analiza dreptului constituțional. Monografie. / V. P. Vorobiev, I. A. Ceaco. — Moscova: MGIMO, 2006, 152 c.

15. Vorobiev V. P. Sistemul constituțional legislativ din Israel. Moscova, 2002.

16. World energy balances in 2016. În: <http://www.iea.org/newsroom/news/2017/august/coal-falls-as-gas-rises-world-energy-balances-in-2016.html>

Prezentat: 11 decembrie 2017.

E-mail: agribincea1993@gmail.com

ebraheeme.elsaied@gmail.com